

## Віктор Палинський

### “...ПОВІНЬ ПІДВАЛИНОЮ”

#### 1. Наративне

Любомир Медвідь. Ім'я, що завше у Львові було оточене загадковим серпанком, якимось флером романтичних недомовок, ба навіть пліток... Зовсім не ризикую, вживаючи щодо Медведевої творчості й такі слова, як *таємниця, міф, нез'ясовність художніх алюзій*... І це стосується не лише його живописних полотен (він – народний художник України, заслужений діяч мистецтв України, керівник кафедри монументального живопису Львівської національної академії мистецтв), а й літературної творчості, що її він не полишав упродовж багатьох літ, час до часу публікуючи свою прозу в періодиці або видаючи окремою книжкою.

Приблизно тридцять років тому з'явилася його повість “Кому повинь підвалиною” у львівському часопису “Жовтень” (нині “Дзвін”), що згодом, уже у 90-і роки, вийшла книжкою. Добре пам'ятаю “вибуховість” цієї “речі” на тлі тодішнього всезагального кволого соцреалізму і “благодатного” застою в офіційній літературі. Уже зараз можу сказати, що Медведевий спосіб художнього освоєння, хоч як це дивно, ще до виникнення українського постмодернізму можна було б дефініціювати як *неомодерністський* (моє визначення). І понад це: *особистісно-неомодерністський*, можливо, вартісно утверджуючий себе навіть без “школи” та послідовників... Одинаком. Але – повноцінно. Беззаперечно.

Звісно, що з “комідеологічних” причин ані тодішня актуальна критика, ані академічне літературознавство, назагал не толеруючи всілякі там “-ізми”, “не помітили” цього явища в новітньому українському літпроцесі. А далі – німотне замовчування як випробуваний спосіб вилучення всього “неугодного”. Та дарма!

Сьогодні маємо ошатне видання у твердій палітурці класичним форматом: *Любомир Медвідь. Ремінісценції-2.* – Львів: Апріорі, 2013. – 274 с.

#### 2. “Шелест розставлених слів...”

Природна звершеність авторського таланту вислідковується і в коментарях у книжному “передмовному” слові, потроху вже на початку спілкування визначаючи читальника досвідченого і, сказати б, професійного, уже майже заангажовано цим стриманим колоритним розумуванням, націленістю на свою художність: “Я, справді, не знаю – яка мета отих пропонованих Читачеві текстів, хоча ціль обрана достеменно

відома: я бажаю, щоб шелест розставлених мною слів зворушив увагу читача, як, приміром, зворушує шелест листя... Цебто: це не важливо – чи відлунням життя, а чи зітханням смерті, чи обох заодно, – з'єднаних у бездоганному, як кристал, геометричному розташуванні атомів в улюбленій комбінації Творця, істинного і єдиного”.

### 3. До слова

Читати Любомира Медведя – насолода. (Не поспіхом. Смакуючи). І знати, що залишається ще достатньо недочитаного! Відкласти неквапом на потім. І по тім мати ще чимало дивовижних можливостей... І від того лише мовчки посміхатися...

“Чоловік – це Пікассо – відступає убік, придивляється зображенню, додає лінію горизонту і ставить крапку. Потім ще якусь хвилину стоїть, весь залитий сонцем, ясний на тлі густо-червоного, потемнілого під косими променями, берега. Вдосталь намиливавшись своїм витвором, маєстро востаннє кидає погляд і йде собі далі” (“Пікассо Рея Бредбері”, проект кіносценарію).

### 4. Текст як повернення до себе

...У просторі його “ремінісценцій” хочеться перебувати. І справа не лише у традиційному співавторстві, збентеженому розгонистою уявою, чи егоїстичному зіставленні якихось власних творчих можливостей у царині літератури читальника, а радше – у постійному силовому полі його текстів: воно таки тримає, поступово змінюючи свідомість, подеколи аж до певних засадничих основ. І ти вже разом з автором витворюєш не знану досі нову духовну історію: не хапаючись за все поспіль, а лише маючи об’єкт, підлаштований Медведем так, наче він принесений якоюсь природною стихією. І тобі вже нічого не хочеться з’ясовувати – лише поринати в химерії, як ось в есе-феєрії (я б цей текст усе ж назвав *вільною повістю*) “Кому повинь підвалиною”. “Вільною” не лише через позажанрові несподівані та розкуті інтерпретації авторського чуттєвого сприйняття довколишнього світу, а ще й тому, що подекуди завважую: текст ніби звільняється від автора й у цьому саморозвитку дає собі раду самочинно. Унікально! Припускаю, що письменник передбачав такий ефект і свідомо відпустив “текстове тіло”, аби збоку поспостерігати за дивними його перетвореннями, “відчуваючи тремтіння перед маєстатом мистецтва” (це з авторської передмови до книжки).

Дуже обережно ставлячись до цитування прози (із багатьох суттєвих причин, що їх не буду перераховувати), усе ж наважуся навести й найпочатніший-початок цієї повісті-есею, даруючи золотий ключик читальникові-інтерпретатору.

“В юності мене навідувало особливе гостре відчуття. Дійсність, очевидну, невідступну, бездоганно розташовану навколо і поруч, пригашену сутінками, немов попелом – плісняву по кутках кімнати, смуги тіней за обвислими фіранками, офсетний відтиск вікна обіч віяла фотографій у важкій чорній оправі, що нагадувала інше вікно, спрямоване в окремий зачасний світ, відразу за яким перед клином, де сходилися стіни, відбулося загадкове явище завихрення простору – навколишню дійсність раптом осяювала дивна, майже зловісна заграва. Ядро її перебувало в незмірно віддалених сферах, поза межами моєї потривоженої уяви, і по спині моїй перебігав легкий, зовсім, однак, реальний струм”.

...Авжеж! Добре підтвердження моїх попередніх розмислів. На поверхні – очевидність потреби читацького неодноразового повернення до таких текстів. Не зазіхаючи на чуже. До себе справжнього. До літератури як реальності, що триває.

...Подивовую вишукане екзистенційно-сакральне осердя назви повісті “Кому повинь підвалиною”. Вчитайтеся: спершу видається, що змістово-семантичне наповнення вигулькує наступним чином – вода плине підвалиною; але якщо так – вода слугує комусь підвалиною житлової будівлі?! Тобто, найбільш стабільна, основоположна частина конструкції житла є живою водою... Це ж яка колосальна мегаметафора –

вода як підвалина (символ вічної рухливості та очевидної незнищенності зв'язку зі світом безконечності)! Споруду на таких підвалинах поруйнувати просто неможливо. Зовсім не ризикуючи приглушити звучання цього астрального образу, припускаю: саме на таких підвалинах і вибудовано нашу Українську Хату. "...І вічні ми будемо з нею".

#### 5. Застереження себе самого

Думаю. Відчуваю. А можливо, й навспак. І висвічується: основою естетики, незмінною та живою, є якийсь *дивний безупинний лет* – зустрічі та проводи чужих і невідомих життів, як власного життя; вилуцвання себе самого (самісного) із безконечного горіха Всесвіту; витискання барви досі не пізнаної й, напевне, навіть дикої стосовно до того, що вже сталося і статися ще має. Так, ніби "молодість – старість", "старість – молодість", і немає, по суті, між ними жодної різниці. Лише плин весняної води підвалиною...

Письменник не шукає відповідей. Він радше виношує якісь питання. Але вони – не тягар для нього, вони просто його провадять. Він не боїться застерегти себе в безпорадності перед світами, перед Величчю Непізнаності Очевидного, перед Собою.

Вишукуючи "форми", автор подеколи віддаляється від читача, однаке місцями стає по-приятельськи близьким і сприйнятливим.

Читання як дійство. Безупинний лет.

#### 6. Переживання дійсності

" – Нормально. Я пишу просте, зовсім безпретензійне оповідання. Йдеться про вечір на периферії. Ось як я починаю: на провінцію прийшла весна. Садки поросли траву, ледве зазеленіли дерева; білизна сохне над подвір'ями. Перестали смердіти нечистоти на городах. Сварливі торговки на ринку стали значно привітніші...". І раптом: "Мочаром, уздовж зарослого тростиною озера, блукають двоє *птеродактилів*. Варто тільки зазирнути у вікно...". До того ж це зовсім ніякий не химерний чи, тим паче, магічний реалізм. Та й тоді, у 60-х минулого століття, коли була написана Любомиром Медведем ця новела ("Чудова весна на провінції"), мало хто в зашкорубло-тоталітарній країні міг собі дозволити такі способи переживань дійсності. А Медведю саме так відчувалося й так писалося. Власне, я вбачаю і в цих його текстах новітні, навіть на сьогодні, вияви неомодернізму, коли пригасають усі найавторитетніші голоси й дослухаєшся лише до власного дихання, аби видобути найзаचाєніше, спонтанно витворюючи для цього й непослідовно, і неквапом, а зненацька, ніби вигулькують контраверсійні новочасні метафоричні форми. Вони закриваються своєрідним "стилістичним авторським патентом" і не можуть використовуватися більше ніким і ніколи, стаючи спонтанно певним брендом часу. Авторським. Талановитий масштаб особистості.

Ознаками такого ж харизматично-стильового письма нових літературних можливостей позначені й новели "Евакуація", "Фламінго", "Щемлива нестерпність пам'яті". Мені вони нагадують ностальгійну джазову музику невичерпних нічних імпровізацій, часто контраверсійну. Не просто почуту. А засвоєну. Трансформовану...

#### 7. До слова

Поет сам не вірує більше у своє божественне призначення" (Генрі Міллер). Це як утілення катастрофічного розпорошування культури; руйнація цивілізації. І лише "коли поети відродяться..., поезія перетвориться знову на самий сенс життя". Це відродження закладено вже у процесі сьогодення. "Інакше навіщо це все?!" – промовляю собі вкотре...

У прозі Медведя час героїв і антигероїв – водночас. Без лагідних очей винятковості. І він триває. І всі ми – очевидці, учасники. А як зарадити цьому?! (Бо не годні

перескочити певні етапи – лише здолати їх). Здолати нездоланне?! А чи потрібно?.. Так звикліше.

#### 8. Наприкінцеві розмірковування (поза дизайном)

У книжці шляхетно розсипані авторські рисунки-ескізи (напевне, створені Медведем ще в період написання текстів, можливо, на тих самих листах), легко й без якоїсь зумисної мети; може, як студійно-пошукові “форми” чи щось подібне. Це оригінальний природний естетичний супровід книжкових текстів, незважаючи на імпровізаційну незавершеність шкіців та їх незаангажованість безпосередньо в понятійно-образну систему запропонованої прози.

Доцільність такого вирішення очевидна: як можливість відчутти окремі давні спроби “дослідження” засобами образотворчого мистецтва власного Світу Рефлексій і Почувань. Здолати напливи комплексів нечуттєвого невігластва; намацати деяку новизну “гри в бісер” (за Германом Гессе). Можливо, і самому подивуватися, як цій навченій руці заповзятого профі ще й відверто сприяє спонтанна та неконтрольована бентежна духовна незалежність митця... Письменника.

...Тішитися своїми відкриттями.

...Гадаю, це тішить і читача, примножуючи огром світів, паралельних і близьких водночас. Творячи нові формули входження в читацьку територію. Разом із Любомиром Медведем.

#### 9. P. S.

...Я думаю про ці тексти й добре відчуваю їх хвилюючу поліфонію, самодостатню змістову вишуканість і асоціативну тремку довершеність. Їхня магічна енергетика впливає на мене: подібно, що й вони думають про мене... І це уможлиблює, навіть узаконює, і майбутнє наше спілкування.

*Отримано 10 грудня 2013 р.*

*м. Львів*